

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

58-1

BRNO 2017

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 58
Volume 58

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Nákončí saxu z hrobu v Blučině-Cezavách (obr. 2, str. 105).
Sax-sword strap-end from the tomb of Blučina-Cezavy (Fig. 2, Pg. 105).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2017
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2017 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

S mladším vývojovým úsekem mohylové kultury střední doby bronzové (Br C) můžeme spojovat sídlištní objekt č. 509/2016. Zajímavá je zde zejména jeho chronologická sounáležitost s objekty zachycenými v roce 2011 při výstavbě bioplynové stanice situované cca 330 metrů východně od nynějšího odkryvu (cf. Fojtík 2015, 68–74, Tab. 16, 18–24).

Na povrchu kulturní vrstvy, obsahující ponejvíce keramiku z průběhu eneolitu (k eneolitickému osídlení místa cf. Fojtík, Šmíd 2014), byla vyzvednuta kumulace nálezů tvořená především rekonstruovatelnou kónickou miskou a četnými fragmenty hliněného „oltáře“ – situaci můžeme interpretovat jako pozůstatky kultovních praktik mladší doby bronzové spojených s možnými zápalnými oběťmi (cf. Vencl 2016).

Prozkoumaný sídlištní objekt č. 502/2016 náleží slezskému úseku komplexu lužických popelnicových polí; lidské aktivity v pozdní době bronzové však odrážejí i četnější zlomky charakteristické keramiky získané ze svrchních partií mohutné kulturní vrstvy.

Pavel Fojtík

Literatura

Fojtík, P. 2014: Praveké a raně historické osídlení katastru obce Držovice, okr. Prostějov. *Střední Morava* 38, 43–74.

Fojtík, P. 2015: *Mohylová kultura střední doby bronzové na Prostějovsku I. Katalog nálezů – svazek první*. Pravek Supplementum 30. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Fojtík, P. 2016: „Úprava a rozšíření hřbitova v Držovicích, okr. Prostějov“, č. akce 172/16. Rkp. nepublikované nálezové zprávy. Uloženo: Archiv Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., č. j. 449/16. Brno.

Fojtík, P., Šmíd, M. 2014: Držovice na Moravě, okr. Prostějov, poloha „U hřbitova“. Profil eneolitického osídlení lokality. *Pravek NŘ* 22, 5–36.

Vencl, S. 2016: Praveké zápalné oběti: případ knovízských objektů z Prahy 9 – Běchovic. *Archeologie ve středních Čechách* 20(1), 277–305.

Resumé

Držovice (Kat. Držovice na Moravě, Bez. Prostějov), „U hřbitova“, „Díly odvahovičnické“, Parz. Nr. 513/1, 513/2. Hügelgräberkultur, Lausitzer Urnenfelderkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

DUBICKO (OKR. ŠUMPERK)

„Za kostelem“, parc. č. 375/1, 376/9, 376/4, 400/5, 348/1, 339/8, 332/17, 332/18, 332/21, 339/1, 340/1, 340/8, 348/8. KLPP. Sídlíště. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum Šumperk, přír. č. 10/2016 a 25/2016.

Lokalizace: ZM 1:10000 map. list 14-43-10 - S-JTSK (X:Y) 564838.78 : 1093588.87; 564653.91 : 1093525.69; 564645.17 : 1093613.3; 564786.23 : 1093691.16

Lokalita Dubicko „Za kostelem“ je známá již od 20. let minulého století díky činnosti vlastivědného kroužku místních občanů. Doloženy zde jsou nálezy z období mladého paleolitu, neolitu, doby bronzové i středověku. Sídlíštní lokalita se nachází na jihovýchodním okraji obce na polích s mírným jihozápadním sklonem, nedaleko sídlíště protéká místní bezejmenná drobná vodoteč. Vlastivědné muzeum zde zajišťuje záchranné výzkumy již od roku 2010 a to na stavbách nových komunikací, rodinných domů a přípojek inženýrských sítí.

Na konci roku 2015 a především v roce 2016 probíhal záchranný archeologický výzkum na dalších stavebních parcelách na lokalitě. V poslední čtvrtině roku 2015 byly prozkoumány parcely ohrožené při stavbě dešťové kanalizace (parc. č. 375/1, 376/9, 376/4, 400/5) a dvou rodinných domů (parc. č. 348/1 a 339/8) v roce 2016 potom dalších sedm parcel, kde nyní již stojí nové rodinné domy.

V roce 2015 se podařilo prozkoumat celkem 29 zahloubených objektů (č. obj. 526–554: v číslování archeologických objektů jsme kontinuálně navázali na předchozí sezóny výzkumu), v roce 2016 potom dalších 111 jam (č. obj. 555–665). Většina archeologických situací byla časově zařazena do kultury lužických popelnicových polí, malá část potom do kultury s lineární keramikou (viz oddíl Neolit v tomto čísle). V největším zastoupení se jednalo o jámy zásobní nebo kúlové, zbytek byly zpravidla jámy sídlištní, bez bližší definice jejich původní funkce. Mezi nejzajímavější objekty patřila jáma s číslem 554 – v hloubce 40 cm se nacházelo neporušené zároviště, vrstva uhlíků a kusů přepálené hlíny (některé s otisky prutů) byla v jeho středu až 10 cm silná. Spálené zbytky organického materiálu vytvářely kruh o průměru cca 160 cm, na jeho jižním okraji ležela celá neporušená znotěrka. Místo zřejmě sloužilo ke zpracování potravy. Největší část nálezů z tohoto výzkumu tvořily fragmenty keramických nádob, podařilo se však najít i nádoby celé (v obj. č. 547 a 638), nebo i jejich torza. Ve značném množství zde byly zastoupeny i zbytky mazanicových konstrukcí, kamenných nástrojů - broušených i štípaných, ale početné byly i nálezy bronzových zlomků šperků nebo

i celých jehlic (ty pocházely buď přímo z výplní objektů, nebo také z průběžné detektorové prospekce v jejich okolí). Z několika objektů máme také značné množství zvířecích kostí nebo zubů a odebrány byly také vzorky zeminy nebo uhlíků, které však na svou analýzu teprve čekají. Nejzajímavějším nálezem této sezóny výzkumu byl bezpochyby objev hliněné, resp. mazanické hroudy z obj. 563. S největší pravděpodobností se jednalo o „zátku“ do zásobnicové nádoby – z té se ale v objektu dochovalo již jen pár kusů z okraje. Již nyní víme, že výzkum na lokalitě bude probíhat i v roce 2017, kdy dojde k rozšíření příjezdových komunikací a výstavbě dalších rodinných domů.

Barbora Tomešová

Resumé

Dubicko (Bez. Šumperk), Za kostelem, Parz. Nr. 375/1, 376/9, 376/4, 400/5, 348/1, 339/8, 332/17, 332/18, 332/21, 339/1, 340/1, 340/8, 348/8. Spätbronzezeit – Lausitzer Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung. Einlagerung der Funden: Heimatkundliches Museum in Šumperk, Zuwachs. Nr. 10/2016 und 25/2016.

HNĚVOTÍN (OKR. OLMOUC)

„Topolanská“. Kultura lužických popelnicových polí (KLPP). Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalizace: S-JSTK (X:Y) – 1185332.712 : 571971.651

V rámci dohledů Archeologického centra Olomouc na stavbě rodinného domu na parcele č. 1014 byla zdokumentována zásobní jáma datovaná keramikou do pozdní doby bronzové. Lokalita se nachází v severní části obce v nadmořské výšce 246 m.

Marek Kalábek

Resumé

Hněvotín (Bez. Olomouc), „Topolanská“. Spätbronzezeit – Lausitzer Urnenfelderkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

HNOJICE (OKR. OLMOUC)

„Hnojické náplatky“. Lužická kultura. Sídliště. Povrchový průzkum.

V rámci povrchového průzkumu jižně od obce Hnojice byla získána nevelká kolekce materiálu z doby bronzové. Přibližnou polohu nálezů určují

na ZM 1:10 000, mapový list 24-22-04, souřadnice 240 mm od Z s. č. a 31 mm od S s. č. Soubor tvoří devět střepů, z nichž se podařilo identifikovat fragmenty dvou amfor (obr. 4: 2, 3), pěti šálků (obr. 4: 1) a dvou okřínů (obr. 4: 6). Dále se zde našla siliciová čepelka s laterální retuší, pět amorfních slitků bronzoviny o celkové hmotnosti 151 g, zlomek čepele srpů (obr. 4: 5), jehlice s hlavicí svinutou v očko (obr. 4: 7) a čepel mírně ohnuté dýky (obr. 4: 4).

Uvedenou keramiku můžeme zařadit do lužického až slezského stupně lužické kultury. Čepel dýky s nevýrazným středovým žebrem a nejspíše jen částečně dochovaným týlem lze s určitými výhradami spojovat se skupinou dýk s trojúhelníkovitým týlem, které jsou typické pro závěr střední doby bronzové až časný stupeň popelnicových polí (např. Furmánek 1973, 106; Říhovský 1982, 59–60). Ostatní nálezy nejsou nijak zvlášť datačně citlivé.

Na katastrálním území Hnojic evidujeme několik dalších lokalit z doby bronzové. Lužickou keramiku známe z prostoru obecní návsi (Vitula, Tajer 1999, 233) a ojedinělý žárový hrob z mladší doby bronzové byl objeven při stavbě základů pro novou drůbežárnu v roce 1967 (Trňáčková 1968, 44). Nejzajímavější naleziště se na sledovaném území nachází v trati „Mošťánky“, kde se podařilo leteckou prospekci identifikovat a následně i prozkoumat kruhový příkopový areál ze střední doby bronzové (Daňhel 2015, 179–180). Odtud jsou uváděny nálezy lužické kultury. Připomeňme ještě, že v roce 1931 pan A. Škoda z Hnojic vlastnil svou sbírku, ve které měl zastoupeny střepy lužicko-slezské kultury, dvě bronzové sekerky a nůž (Opluštil 1931, 21). Zdá se tedy, že nově popsané nálezy indikují v poloze „Hnojické náplatky“ nové sídliště z mladší až pozdní doby bronzové.

Lukáš Hlubek

Literatura

Daňhel, M. 2015: Hnojice (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 56(1), 179–180.

Furmánek, V. 1973: Bronzová industrie středodunajské mohylové kultury na Moravě. *Slovenská archeológia* 21(1), 25–145.

Opluštil, Z. 1931: *Šternbersko: vlastivědná čítanka*. Šternberk: Zdeněk Opluštil.

Říhovský, J. 1982: *Základy středodunajských popelnicových polí na Moravě*. Studie Archeologického ústavu ČSAV v Brně 10(1). Praha: Academia.

Trňáčková, Z. 1968: Přírůstky archeologické oddělení Vlastivědného ústavu v Olomouci v roce 1967. *Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci* 140, 44.